Claus de l'educació de 0 a 3 anys (1)

written by Vanessa Monar | 29 de September de 2023

Violència zero des dels zero anys

Este és el primer d'una sèrie d'articles que abordaran les claus per a l'educació de 0 a 3 anys que ens proporcionen les evidències científiques d'impacte social, trencant faules i falses creences, com:

- *En esta edat és "normal" que hi haja violència per la manca de llenguatge oral.*
- *Les agressions en este cicle són formes de relacionar-se habituals i fins i tot saludables, en què les educadores i les famílies hem de no donar molta importància, perquè són "coses de xiquets".*
- *A esta edat només pensen en ells mateixos i no en els altres.*
- *No s'hi ha d'intervenir quan els xiquets i xiquetes tenen alguna disputa.*
- *No saben expressar com els agrada que els tracten i com no els agrada.*

- *Les amistats a estes edats no importen perquè són molt poc duradores i no deixen empremta.*
- *Quan hi ha una agressió hem d'oferir ajuda a qui agredeix perquè és qui més necessita el nostre suport, perquè si té esta conducta "serà per algun motiu"…*

Totes estes falses creences ens impedeixen aconseguir entorns de **violència zero des dels zero anys**. La **formació dialògica del professorat a través de tertúlies dialògiques pedagògiques** possibilita portar la teoria a la pràctica per a crear un espai segur i lliure de violència des de les primeres edats. Algunes de les estratègies que utilitzem dins de les aules, i que ens il·luminen el camí per a no caure en faules, són:

- **No trivialitzar ni justificar la violència**. Estar molt atents a les interaccions que es donen entre ells i elles dins de l'aula, tallant i llevant l'atractiu a qualsevol intenció d'usar el camí de la violència, visibilitzant i donant molt atractiu a aquelles accions que són de cura i bon tracte i ressaltant la valentia de les persones que les fan. Pose un exemple d'una aula de primer cicle amb alumnat de 2 anys. Un grup de xiquets i xiquetes estaven al costat de la porta per a eixir i ser rebuts per les seues famílies. Un dels xiquets espenta a un altre i una xiquets s'interposa i verbalitza movent el dit en l'aire: «*no, així no*». El xiquet baixa el cap i deposa la seua actitud. Això va ser recordat, rememorat i celebrat per tota la classe i totes les famílies, esta xiqueta va tindre una actitud molt valenta i la resta va voler imitar-la altres vegades, per a ser també valents i valentes, convertint-se en un referent per a tots i totes.
- **Estar sempre del costat de la víctima**. Si es produeix

una agressió per part d'algun xiquet o xiqueta, cal estar sempre del costat de la víctima per a atendre-la, ajudar-la i protegir-la. No atenem a qui agredeix per a mirar de buscar respostes ni per a renyir-li, i molt menys per a tractar que la víctima el perdone donant-li un regal, una abraçada o qualsevol altra fórmula que pose la víctima en una situació vulnerable. A l'aula, quan hi ha una agressió atenem ràpidament la víctima, li donem el nostre suport, l'ajudem i consolem, tractant que se senta segura i que no torne a passar.

- **Denunciar és de valents**. Generar espais de diàleg en què els xiquets i les xiquetes denuncien és important. Quan un xiquet o xiqueta denuncia, ha de ser atés i hem de prendre decisions perquè no torne a passar. Moltes persones pensen que un un xiquet o xiqueta d'estes edats pot no tindre llenguatge oral i això és un impediment per a comunicar-se, però tots sabem que hi ha més comunicació que la verbal i que el llenguatge conté molts senyals que ens poden indicar que no ens agrada alguna cosa, que ens sentim incòmodes o que ens han fet malbé. Per a explicar-ho puc posar un exemple amb xiquets i xiquetes de 2 anys. Després del temps de pati, es generava un espai i un temps a l'aula per a poder comunicar si algú no s'havia sentit bé. Una de les xiquetes, quasi sense llenguatge oral, ens va explicar a tothom com un altre xiquet l'havia espentat en perdre l'equilibri al tobogan. Davant aquella situació, vam acordar tots i totes que això no podia tornar a passar i que a partir d'aquell moment caldria esperar que el company o la companya baixara per a pujar una altra persona. No ens escudem que havia sigut sense voler, busquem una solució per a poder estar tots segurs i poder aprendre i jugar lliurement. Estos espais de diàleg

també els utilitzem les educadores per a compartir amb ells articles del *Periódico Educación*, del *Diario Feminista* o *Frontiers Kids* per tal d'abordar certs temes importants. Ho fem resumint estos articles i traient els temes claus que plantegen, com «fer besos després que ens facen malbé», «els amics són un tresor que ens protegeix», «les 5D», etc.

- **Fomentar l'amistat**. No tots i totes hem de ser amics i amigues, però sí podem fer que els sentiments d'amistat i ajuda estiguen presents a tota la jornada, perquè sabem que les amistats en aquestes edats poden o no ser duradores, però totes contribueixen a generar un concepte d'amistat o un altre, i això és molt important per a les relacions futures i la construcció que fem de l'amistat. Amb els nens i nenes "practiquem" molt l'amabilitat i el bon tracte perquè allò que "ens surti de dins" sigui ajudar, recolzar i tenir bones conductes. Així "treiem sempre de dins" el nostre millor comportament, aquell que ens fa brillar més intensament. Per posar un exemple, de vegades dins de l'aula un xiquet o xiqueta entropessa. Quan això passa, sempre fomentem que es pregunten si estan bé i si necessiten ajuda, ens preocupem pels altres sempre.
- **Afavorir la participació de la família**. Establir temps i espais amb les famílies on puguem parlar de com aconseguir espais de violència zero tant dins com fora de l'escola. Per això es poden establir tertúlies dialògiques en què família, educadores i educadors compartim articles que tinguen evidències científiques d'impacte social sobre este tema de la violència i que ens ajuden a dialogar sobre aspectes importants com, per exemple, la importància de no trivialitzar la violència. Així, entre tots i totes,

unifiquem la nostra manera d'abordar les actituds violentes i contribuïm a que des dels zero anys hi haja un posicionament ferm davant de l'ús de la violència. Les actuacions educatives d'èxit com els grups interactius són claus també perquè les famílies estiguen presents i involucrades en la millora de l'educació i la convivència a l'aula. En la meua experiència amb alumnat de 2 anys realitzant grups interactius, he vist com les relacions entre els xiquets i xiquetes, entre les famílies i amb les educadores s'enfortien alhora que avançàvem en l'aprenentatge instrumental de tots i totes sense excepció.

Crear un espai on conviure lliure de violència dins una aula des dels zero anys és possible! Podem aconseguir-ho si utilitzem en este camí la brúixola de les evidències científiques d'impacte social; si, per a recórrer este camí, no ho fem sols i soles, sinó al costat de tota la comunitat educativa a través de la formació dialògica.

[Imatge: Pixabay]